

C/2024/876

2024 2 6

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „ES ir Darbotvarkė iki 2030 m. Stiprinti DVT įgyvendinimą“)

(tiriamoji nuomonė ES Tarybai pirmininkaujančios Ispanijos prašymu)

(C/2024/876)

Pranešėja **Maria NIKOLOPOULOU**

Bendrapranešėję **Antje GERSTEIN**

Prašymas pateikti nuomonę	Tarybai pirmininkaujančios Ispanijos raštas, 2023 4 14
Teisinis pagrindas	Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 304 straipsnis
Atsakingas skyrius	Žemės ūkio, kaimo plėtros ir aplinkos skyrius
Priimta skyriuje	2023 10 2
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 10 25
Plenarinė sesija Nr.	582
Balsavimo rezultatai	
(už / prieš / susilaikė)	172 / 2 / 2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. Nerimą kelia tai, kad JT darnaus vystymosi tikslų pažangos ataskaitos specialiajame leidinyje nurodyta, jog visame pasaulyje atsiliekama įgyvendinant daugelį darnaus vystymosi tikslų (DVT), nors jų įgyvendinimo terminas jau įpusėjo⁽¹⁾. Šioje ataskaitoje teigiama, kad preliminariai įvertinus apytikriai 140 tikslų, apie kuriuos turima duomenų, matyti, kad tik apie 12 % jų įgyvendinti nevēluojama; įgyvendinant beveik pusę tikslų, nors ir daroma pažanga, truputį atsiliekama arba labai vēluojama, o padėtis, susijusi su apytikriai 30 % tikslų, arba nepasikeitė, arba suprastėjo, palyginti su 2015 m. baziniu lygiu.

1.2. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pakartoja, kad, nors Komisija mano, jog DVT yra svarbi politinių gairių dalis, ES reikia integruotos, išsamios strategijos su plataus užmojo ilgalaikiais tikslais ir planais, kad Europos ir pasaulio lygmeniu būtų paspartinta DVT įgyvendinimo pažanga. Užuoat šių tikslų siekusi atskirai, ES turėtų laikytis holistinio požiūrio, kad supaprastintų savo darnaus vystymosi politiką ir priemones.

1.3. EESRK pabrėžia, kad Komisija turi prisiimti ilgalaikį politinį įsipareigojimą, kuris turi neapsiriboti šios kadencijos laikotarpiu. Ji turi įsipareigoti kuo anksčiau įtraukti suinteresuotuosius subjektus į darbotvarkės rengimą ir nustatymą, užtikrinti kitų institucijų atstovavimą ir skirti tinkamų išteklių, kad vyktų prasmingas ir įtraukus pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimas. DVT turi būti ilgalaikis įsipareigojimas, besitęsiantis net ir po 2030 m.

1.4. EESRK pabrėžia, kad į DVT įgyvendinimą reikia įtraukti pilietinę visuomenę, viešąjį bei privatų sektorius, akademinę bendruomenę bei jaunimo ir moterų organizacijas. Atsižvelgiant į EESRK pastarojo meto pasiekimus atspindint pilietinės visuomenės organizacijų nuomonę Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo pažangos ES savanoriškoje peržiūroje (toliau – ES savanoriška peržiūra), Komitetas ragina Komisiją kartu su juo sukurti erdvę, skirtą reguliariam ir struktūruotam pilietinės visuomenės dialogui, kuriame dalyvautų įmonės, profesinės sąjungos ir vietoje veikiančios pilietinės visuomenės organizacijos.

1.5. EESRK mano, kad kiti svarbūs veiksniai spartinant DVT įgyvendinimą yra visuomenės pritarimas, pasiekiamas proporcingai dalijantis pertvarkos sąnaudomis ir nauda, aktyvi komunikacijos strategija, nukreipta prieš pastangas priešintis Darbotvarkėi iki 2030 m., tolesnės investicijos ir DVT derinimas su Europos semestru, daugiašališkumas ir stiprios DVT bei žaliojo kurso diplomatijos formavimas. Pertvarkos sąnaudos neturėtų būti nepakeliamos įmonėms, darbuotojams ar likusiai visuomenės daliai.

⁽¹⁾ Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų taryba (2023 m. gegužės mėn.), „Specialusis leidinys: pažanga įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus. Generalinio sekretoriaus ataskaita“ (angl. *Special edition: progress towards the Sustainable Development Goals Report of the Secretary-General*), Niujorkas, JAV.

2. Dabartinė padėtis Europos Komisijos požiūriu

2.1. Europos Komisijos teigimu, DVT yra svarbi Komisijos pirmininkės Ursula von der Leyen politinių gairių ir Europos Komisijos metinių darbo planų dalis ⁽²⁾. Komisija laikosi veiksmus visais valdžios lygmenimis apimančio požiūrio į darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimą ir ES teisės aktuose, politikos bei finansavimo srityse teikia jiems pirmenybę ⁽³⁾, ⁽⁴⁾.

2.2. 2023 m. liepos mėn. Europos Komisija pateikė savo pirmąją ES savanorišką peržiūrą, kurioje dar kartą patvirtintas ES išsipareigojimas įgyvendinti Darbotvarkę iki 2030 m. ir atspindėtas pilietinės visuomenės indėlis. Peržiūroje apžvelgiama ES pažanga, padaryta įgyvendinant DVT tiek ES viduje, tiek už jos ribų ⁽⁵⁾.

2.3. Naujausios redakcijos Eurostato ataskaitoje „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita. 2023 m. redakcija“ pabrėžiama ES pažanga, padaryta nuo 2015 m. Nors daugumoje sričių pažanga buvo nedidelė, vis dėlto didelė pažanga padaryta siekiant trijų konkrečių tikslų ⁽⁶⁾. Nuo 2020 m. pažanga sulėtėjo, o tam tikrose srityse dėl daugelio krizių, įskaitant COVID-19 pandemiją, ekstremalią klimato padėtį ir karą Ukrainoje, juntamas regresas. Jei COVID-19 krizės poveikis duomenyse jau matomas, tai karo Ukrainoje atveju galima analizuoti tik trumpalaikių jo poveikį. Apskritai padaryta didelė pažanga siekiant kelių socialinių ir ekonominių tikslų, tačiau būtina dėti daugiau pastangų aplinkos apsaugai ir tausiam išteklių naudojimui užtikrinti.

Reikia didesnės pažangos įgyvendinant 13, 15 ir 17 DVT

2.4. Kalbant apie klimato kaitos veiksmus (13 DVT), nors apskaičiuota, kad grynąjį išmetamą šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekį jau pavyko sumažinti 30 %, reikia dėti daugiau pastangų nei per ankstesnius kelerius metus, kad iki 2030 m. būtų pasiektas platus užmojo 55 % tikslas ⁽⁷⁾.

2.5. Galima teigti, kad šiek tiek pagerėjo gyvybės sausumoje (15 DVT) padėtis ir reikia dėti daugiau pastangų sustabdyti žemės degradaciją ir biologinės įvairovės nykimą. Reikia nuosekliau peržiūrėti ir tobulinti ES gamybos procesus, diegti juose naujoves, o vartojimo modelius visais Europos ir pasaulio tiekimo grandinių lygmenimis reikia orientuoti į tikrai tvarius sprendimus.

2.6. Partnerystės siekiant tikslų pažanga (17 DVT) yra šiek tiek neigiama, pagerėjimo esama tik dvejose srityse: padidėjo importas iš besivystančių šalių ir išaugo namų ūkių, turinčių spartųjį internetą, skaičius ⁽⁸⁾. EBPO duomenimis ⁽⁹⁾, daugumos ES valstybių oficialiai paramai vystymuisi (OPV) skiriama pajamų dalis yra nepakankama ir jos nepadarė pažangos siekdamas tikslo, kad iki 2030 m. OPV sudarytų 0,7 % BNP ⁽¹⁰⁾.

⁽²⁾ Europos Komisija (2023 m.) „ES holistinis požiūris į darnų vystymąsi“.

⁽³⁾ Europos Komisija (2023 m.) „Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo pažangos ES savanoriška peržiūra“.

⁽⁴⁾ SWD(2020) 400 final „JT darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimas. Visapusiškas požiūris“ (angl. *Delivering on the UN's Sustainable Development Goals – A comprehensive approach*).

⁽⁵⁾ Europos Komisija (2023 m.) „Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo pažangos ES savanoriška peržiūra“.

⁽⁶⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽⁷⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽⁸⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽⁹⁾ <https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>

⁽¹⁰⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

2.7. Remiantis Europos Audito Rūmų specialiaja ataskaita dėl ES klimato ir energetikos tikslų ⁽¹¹⁾, esama mažai požymių, kad plataus užmojo ES tikslai virs pakankamais veiksmiais, kad būtų pasiekti 2030 m. tikslai pagal Europos žaliąjį kursą, Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinį ir planą „REPowerEU“.

Kitų DVT įgyvendinimo pažanga

2.8. ES padaryta didžiulė pažanga užtikrinant deramą darbą ir ekonomikos augimą (8 DVT) ⁽¹²⁾. 2022 m. ES buvo pasiektas rekordiškai aukštas užimtumo lygis (74,6 %) ir sėkmingai artėjama prie 2030 m. tikslo. Nedarbo, nesimokančio ir mokymuose nedalyvaujančio jaunimo (NEET) dalis 2022 m. buvo rekordiškai maža ir 2030 m. tikslas – 9 % – yra pasiekiamas. 2022 m. investicijos toliau reikšmingai augo ir pasiekė aukščiausią lygį – 23,2 % BVP ⁽¹³⁾.

2.9. Kalbant apie skurdo mažinimą (1 DVT), laikotarpiu iki 2019 m. padėtis ES pagerėjo vertinant įvairius skurdo aspektus, todėl vis daugiau žmonių gali patenkinti savo pagrindinius poreikius. Nuo 2020 m. skurdo mažinimo lygis iš esmės buvo per žemas, be to, skurdo lygis ES valstybėse narėse labai skiriasi, o nuo skurdo ir socialinės atskirties ypač kenčia vaikai ir jaunimas ⁽¹⁴⁾.

2.10. Pažanga lyčių lygybės srityje (5 DVT) buvo gana teigiama ⁽¹⁵⁾. Mažėja vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas ir moterys užima vis daugiau vadovaujančių pareigų. Vis dėlto, nors moterų ir vyrų užimtumo lygio skirtumas sumažėjo, reikia daryti didesnę pažangą, kad būtų pasiektas 2030 m. tikslas. Kita vertus, vyrai ir toliau atsilieka nuo moterų pagal tretinį išsilavinimą.

2.11. ES padarė didelę pažangą mažinant nelygybę (10 DVT), užtikrinant kokybišką švietimą (4 DVT), įtvirtinant taiką, teisingumą ir stiprias institucijas (16 DVT), skatinant sveiką gyvenimą ir gerovę (3 DVT) ir plėtojant pramonę, inovacijas ir infrastruktūrą (9 DVT) ⁽¹⁶⁾. Tačiau pažanga siekiant atsakingo vartojimo ir gamybos (12 DVT), tvarių miestų ir bendruomenių (11 DVT), gyvybės išsaugojimo vandenyse (14 DVT), bado panaikinimo (2 DVT) ir švaraus vandens bei sanitarijos (6 DVT) ⁽¹⁷⁾ yra nedidelė. Be to, nors teigiama, kad pažanga įperkamos ir švarios energijos (7 DVT) srityje yra nuosaiki, naujausiuose duomenyse neatsižvelgiama į karo Ukrainoje padarinius energetikai, kaip numatyta komunikate „2023 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys“ ⁽¹⁸⁾.

Tarptautinis šalutinis poveikis

2.12. ES taip pat padarė pažangą darydama teigiamą šalutinį poveikį, susijusį su bendrąja pridėtine verte, kartu mažindama savo grynąjį žaliavų importą ⁽¹⁹⁾.

⁽¹¹⁾ Specialioji ataskaita 18/2023 – „ES klimato srities ir energetikos tikslai. 2020 m. tikslai pasiekti, tačiau esama mažai požymių, kad pakaks veiksmų, skirtų 2030 m. tikslams pasiekti“.

⁽¹²⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹³⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹⁴⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹⁵⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹⁶⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹⁷⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

⁽¹⁸⁾ Europos Komisija, 2023 m., „2023 m. Europos semestras. Pavasario dokumentų rinkinys“.

⁽¹⁹⁾ Eurostatas, 2023 m., „Darnus vystymasis Europos Sąjungoje. ES pažangos siekiant DVT stebėsenos ataskaita“. 2023 m. leidimas.

2.13. Kalbant apie būsimą politiką, ES turi būti apdairi, kad jos politikos metodai nesukeltų naujo neigiamo tarptautinio šalutinio poveikio, siejamo su jos vartojimu (nesvarbu, kas tai būtų, – energija, išmetamieji teršalai, žaliavos, maistas ar vartojimo prekės ir kt.).

3. Dabartinė padėtis pilietinės visuomenės organizacijų požiūriu

3.1. Tai, kad pilietinės visuomenės organizacijos pateikia kritiškesnę vaizdą, nestebina; taip yra daugiausia dėl to, kad į jų ataskaitas įtraukiami ir neoficialūs duomenys iš patikimų šaltinių, pavyzdžiui, „Transparency International“, jose stebimas platesnis rodiklių spektras ir labiau atsižvelgiama į ES poveikį kitoms valstybėms.

3.2. Šiomis aplinkybėmis EESRK atkreipia dėmesį į tai, kad pilietinės visuomenės organizacijų teigimu, po trejus metus viena po kitos ištikusių krizių, DVT įgyvendinimui kyla rimtas pavojus. Naujausioje Darnaus vystymosi ataskaitoje⁽²⁰⁾ ir JT Generalinio sekretoriaus ataskaitoje pabrėžiama, kad dėl šių krizių atsirado kliūčių siekti DVT ir žmogaus socialinės raidos visame pasaulyje. Tačiau augant geopolitinei įtampai ir silpnėjant daugiašališkumui labai svarbu pripažinti didžiulę DVT ir Darbotvarkės iki 2030 m., kaip išsamiausių, plačiausio užmojo ir universaliausių veiksmų gairių, kuriomis siekiama tvarios socialinės ir ekonominės gerovės pagal planetos išgales, reikšmę. Neįgyvendinus DVT principų, gali kilti naujų krizių, todėl tampa dar svarbiau, kad Europos Sąjunga padvigubintų savo pastangas ir pasinaudotų DVT kaip kelrodžiu savo vidaus užmojams padidinti ir išorės dialogui bei bendradarbiavimui sustiprinti.

3.3. Neseniai parengtose keliose ataskaitose užfiksuota, kad pasauliniu mastu darnaus vystymosi srityje visame pasaulyje ir Europoje pasiekti rezultatai yra prasti. Nerimą kelia tai, kad JT darnaus vystymosi tikslų pažangos ataskaitos specialiajame leidinyje nurodyta, jog visame pasaulyje atsiliekama įgyvendinant daugelį darnaus vystymosi tikslų (DVT), nors jų įgyvendinimo terminas jau įpusėjo⁽²¹⁾. Šioje ataskaitoje teigiama, kad preliminariai įvertinus apytikriai 140 tikslų, apie kuriuos turima duomenų, matyti, kad tik apie 12 % jų įgyvendinti nevēluojama; įgyvendinant beveik pusę tikslų, nors ir daroma pažanga, truputį atsiliekama arba labai vėluojama, o padėtis, susijusi su apytikriai 30 % tikslų, arba nepasikeitė, arba suprastėjo, palyginti su 2015 m. baziniu lygiu.

3.4. Pilietinės visuomenės ataskaitose, parengtose remiantis turimais duomenimis apie tendencijas, nurodoma, kad ES dar iki pandemijos sunkiai sekėsi siekti visų DVT. Pažanga, nors ir nepakankamai sparti, nuo 2020 m. sustojo⁽²²⁾. Dabar ES turi galimybę pasiekti apie 66 % į Europos darnaus vystymosi ataskaitą⁽²³⁾ įtrauktų DVT, tačiau, vertinant pagal 20 % rodiklių, pažanga buvo nedidelė, o 13 % rodiklių rodo regresą. ES kyla didelių iššūkių įvairiose srityse, pavyzdžiui, atsakingo vartojimo ir gamybos, tvarių maisto sistemų, klimato srities veiksmų ir geros sausumos bei jūrų ekosistemų būklės (2 DVT ir 12–15 DVT). Taip pat aiškiai matyti, kad 9 DVT (Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra) srityje valstybių rezultatai skiriasi.

3.5. Be to, per pastaruosius dvejus metus keliose valstybėse narėse padidėjo nelygybė, kaip rodo nepakankama pažanga ES lygmeniu pagal daugelį principo „nė vieno nepalikti nuošalyje“ aspektų⁽²⁴⁾. Įgyvendinti 17 DVT (partnerystė siekiant tikslų) Europoje yra sudėtinga: iš dalies dėl to, kad tik keturios ES valstybės narės pasiekė tikslą 0,7 % savo BNP skirti oficialiai paramai vystymuisi.

⁽²⁰⁾ J. Sachs, G. Lafortune, C. Kroll, G. Fuller, F. Woelm, *Sustainable Development Report 2022: From Crisis to Sustainable Development: The SDGs as Roadmap to 2030 and Beyond*, Cambridge University Press: Cambridge, Jungtinė Karalystė, 2022 m.

⁽²¹⁾ Jungtinių Tautų Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (2023 m. gegužės mėn.), Specialusis leidinys: pažanga įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus. Generalinio sekretoriaus ataskaita (angl. *Special edition: progress towards the Sustainable Development Goals Report of the Secretary-General*), Niujorkas, JAV.

⁽²²⁾ G. Lafortune, G. Fuller, L. Bermont Diaz, A. Kloke-Lesch, P. Koundouri, A. Riccaboni (2022 m.), *Achieving the SDGs: Europe's Compass in a Multipolar World*, *Europe Sustainable Development Report 2022*, Darnaus vystymosi sprendimų tinklas ir Europos Darnaus vystymosi sprendimų tinklas, Paryžius, Prancūzija.

⁽²³⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Tinkamesni DTV įvertinimo rodikliai. Pilietinės visuomenės indėlis“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 440, 2018 12 6, p. 14).

⁽²⁴⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Tinkamesni DTV įvertinimo rodikliai. Pilietinės visuomenės indėlis“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 440, 2018 12 6, p. 14).

3.6. Pilietinės visuomenės organizacijos taip pat nustatė, kad tam tikros ES politikos kryptys ir priemonės, pavyzdžiui, Europos socialinių teisių ramsčio veiksmų planas⁽²⁵⁾ ir Europos žaliasis kursas⁽²⁶⁾, nėra tinkamai suderintos su DVT⁽²⁷⁾. Jos taip pat kartoja, kad pilietinės visuomenės subjektų dalyvavimas stebint ir įgyvendinant DVT ES yra nepakankamas.

4. Ateities politika. Pagrindinės didelio poveikio priemonės siekiant DVT

4.1. EESRK nerimauja dėl fragmentiško požiūrio ES teisės aktuose į DVT įgyvendinimą. ES ir valstybėms narėms veikia reikia integruotos, išsamios strategijos, kad Europos ir pasaulio lygmeniu būtų pasiekti DVT. Kad būtų supaprastinta darnaus vystymosi politika ir veiksmingai bendradarbiaujama su piliečiais ir mokslininkais, EESRK ragina priimti visa apimančią strategiją⁽²⁸⁾, kurioje būtų laikomasi holistinio požiūrio, užuot tikslus skaidžius į dalis ir jų siekus atskirai.

4.2. Siekiant paaiškinti, kaip ES planuoja pasiekti septyniolika DVT, reikia nustatyti tikslus, terminus ir veiksmų gaires. Tai galėtų būti grindžiama veiksmingesniu požiūriu, pavyzdžiui, Šešių pokyčių metodu,⁽²⁹⁾ pagal kurį visi DVT būtų suskirstomi pagal šešis esminius pokyčius. Kiekvienas pokytis suderinamas su Vyriausybės struktūra ir apibūdina esmines socialinių, ekonominių, politinių ir technologinių struktūrų permainas, grindžiamas žiediškumo principu ir principu „nė vieno nepalikti nuošalyje“. Ši sistema buvo pritaikyta prie Europos aplinkybių⁽³⁰⁾, kad būtų galima pateikti veiksmingą naratyvą, kurį būtų lengva komunikuoti, taip pat padėti stiprinti sinergiją ir rasti kompromisus tarp tikslų ir uždavinių. EESRK mano, kad tai įdomus metodas, kurį verta atidžiau išnagrinėti ir kuris galėtų tapti pavyzdžiu, kaip įgyvendinti darnaus vystymosi tikslus. Taip pat labai svarbu reguliariai atnaujinti planą ir užtikrinti, kad tikslai būtų nuolatiniai ir jų būtų siekiama net ir po 2030 m.

4.3. Kitų sričių politika, iš pirmo žvilgsnio tiesiogiai nesusijusia su DVT, taip pat galima prisidėti prie tvaresnės ir kartu geresnės kokybės piliečių gyvenimo, o tai dar labiau skatintų siekti DVT. Pavyzdžiui, laiko organizavimo politika, susijusi su tvarkaraščių, darbo laiko, laisvalaikio ir kitų laiko aspektų organizavimu žmonių gyvenime, taip pat su miestų planavimu, galėtų pagerinti mokymosi ir darbo rezultatus, padėti derinti darbą ir šeimos gyvenimą, plėtoti daugiau išmaniųjų miestų su tinkamomis viešojo transporto sistemomis ir pan. Nors šios politikos sritys turi būti plėtojamos ir įgyvendinamos regionų ir nacionaliniu lygmenimis, jos taip pat turi atitikti ir ES politikos tikslus. Ypatingą dėmesį reikia skirti teritorinių skirtumų tarp miestų ir kaimo vietovių mažinimui, kad būtų išvengta gyventojų skaičiaus mažėjimo ir kaimo vietovių tuštėjimo.

4.4. Be to, siekiant užkirsti kelią nenumatytoms nacionalinės politikos pasekmėms, reikėtų pasinaudoti viešojo valdymo praktika ir procedūromis, visų pirma viešaisiais pirkimais ir reglamentavimo poveikio vertinimu. Vartojimu pagrįsti tikslai, mitybos ir energijos vartojimo efektyvumo priemonės, taip pat inovacijos gali padėti pažaboti šalutinį poveikį maisto, mineralų ir kitoms tiekimo grandinėms. Tokių politikos priemonių rinkinį turėtų papildyti aiški komunikacijos strategija, prireikus – vykdymo užtikrinimo mechanizmai ir išsamios duomenų sistemos ES, nacionaliniu, pramonės ir įmonių lygmenimis.

4.5. Norint pasiekti DVT, jie turi būti pritaikyti vietos lygmeniui. Vietos ir regionų subjektai, išpareigoję susieti savo politiką su DVT, atliks labai svarbų vaidmenį siekiant sėkmingo jų įgyvendinimo. Šis DVT pritaikymas vietos lygmeniui turi būti paremtas veiksmingomis įvairių lygmenų valdymo priemonėmis. Be DVT įtraukimo į vietos plėtros planus, reikėtų numatyti paskatų, kuriomis viešieji ir privatūs suinteresuotieji subjektai būtų skatinami bendradarbiauti, diegti inovacijas ir kartu kurti sprendimus laikantis daugiasektorinio požiūrio.

⁽²⁵⁾ Tarptautinė profesinių sąjungų konfederacija (ITUC) (2023 m.) „Pusiaukelė iki 2030 m.: profesinių sąjungų nuomonė apie ES ir DVT“ (angl. *Halfway to 2030: A trade union take on the ES and the SDGs*), <https://www.ituc-csi.org/halfway-to-2030-a-trade-union-take-on-the-eu-and-the-sdgs?lang=en>.

⁽²⁶⁾ P. Koundouri et al (2022 m.) *Financing the Joint Implementation of the SDGs and the European Green Deal. 2nd report of the SDSN Senior Working Group on the European Green Deal*. Europos Darnaus vystymosi sprendimų tinklas.

⁽²⁷⁾ *SDG Watch Europe* (2023 m.) *How far is Europe from achieving the SDGs? Civil Society Spotlight Report*, <https://sdgwatcheurope.org/imagining-europe-beyond-growth/>.

⁽²⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Tinkamesni DTV įvertinimo rodikliai. Pilietinės visuomenės indėlis“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 440, 2018 12 6, p. 14).

⁽²⁹⁾ <https://resources.unsdsn.org/six-transformations-to-achieve-the-sustainable-development-goals-sdgs>

⁽³⁰⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Tinkamesni DTV įvertinimo rodikliai. Pilietinės visuomenės indėlis“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 440, 2018 12 6, p. 14).

Sisteminė dialogo stebėsenos ir tvirtos duomenų bazės kūrimas

4.6. Stipri daugiašalė partnerystė ir mokslu pagrįsti metodai turėtų būti svarbiausi Europos politikos formavimo ramsčiai. Išklausių įmonių, profesinių sąjungų ir pilietinės visuomenės organizacijų, kurios dirba vietoje ir turi aiškią nuomonę apie ekonomiką ir socialinius poreikius, idėjas bei problemas ir atsižvelgus į jas, procesas paspartėtų ir būtų išvengta nesėkmių įgyvendinant naują politiką.

4.7. Rengiant ES savanoriškos peržiūros projektą, EESRK atliko svarbų vaidmenį: rinko pilietinės visuomenės organizacijų nuomones, o vėliau jas įtraukė į galutinį dokumentą. Atsižvelgdamas į sėkmingą bendradarbiavimą vykdamas šią užduotį, EESRK ragina Komisiją kartu su EESRK sukurti erdvę pilietinės visuomenės struktūriniam dalyvavimui įgyvendinant DVT. Šiuo tikslu svarbu, kad Komisija prisiimtų ilgalaikį politinį įsipareigojimą, ir jis turi tęstis ir pasibaigus šiai kadencijai, kad ankstyvame etape į darbotvarkės rengimą ir sudarymą būtų įtraukti suinteresuotieji subjektai, kad būtų užtikrintas kitų institucijų atstovavimas ir skiriami tinkami išteklių prasingam ir įtraukiam pilietinės visuomenės organizacijų dalyvavimui užtikrinti. Taip pat būtų naudinga užmegzti bendradarbiavimą su pagrindinėmis grupėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais bei jų regioniniais koordinatoriumis, kad jie galėtų išdėstyti savo nuomones ES ir JT organams ir geriau informuoti apie įvairių pagrindinių grupių ir kitų suinteresuotųjų subjektų poreikius ⁽³¹⁾.

4.8. Atsižvelgdamas į Konferencijos dėl Europos ateities galutinės ataskaitos 39 pasiūlymą, EESRK siūlo suteikti jam konkretų vaidmenį ES institucinėje struktūroje, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos diskusijoms dėl geresnio DVT įgyvendinimo piliečių forumuose. EESRK yra įsitikinęs, kad svarstomosios demokratijos procesai gali pagerinti politiką ir sustiprinti ekonominę ir socialinę sanglaudą, ypač tokiu sudėtingu pereinamuoju laikotarpiu. Jaunimas ir jo švietimas labai svarbūs siekiant DVT, nes dabartiniai sprendimai didžiausią poveikį turės jauniems žmonėms, ir jiems vis labiau rūpi ateitis.

4.9. Jaunimo ir moterų organizacijos yra itin svarbios skatinant darnų vystymąsi ir turėtų būti įgalėtos darnaus vystymosi tikslus perkelti į nacionalinę, regioninę ir vietos politiką. ES turėtų didinti Europos jaunimo ir moterų įtaką DVT politikai ir sprendimų priėmimui visais lygmenimis, remdamasi geraisiais EESRK jaunimo dalyvavimo pavyzdžiais: jaunimo atstovo įtraukimas į savo JTBBKK šalių konferencijos delegaciją ir į ES apskritojo stalo diskusijas klimato ir tvarumo klausimais.

4.10. Politika tinkamai formuojama tada, kai remiamasi patikimais duomenimis: Europos kontekste labai svarbu stebėti ir vertinti pažangą, padarytą įgyvendinant DVT, be kita ko, atsižvelgiant į išorės santykius su ES nepriklausančiomis šalimis partnerėmis. EESRK ragina Eurostatą Europos semestro veiklos duomenis sistemingai įtraukti į DVT duomenų bazę, kad būtų galima geriau įvertinti, kaip Europos Sąjungoje įgyvendinami DVT. Eurostatas turi išlikti oficialiu duomenų šaltiniu, tačiau jis taip pat turi tobulėti ir apsvarstyti novatoriškesnį požiūrį į rodiklius. Be to, yra pilietinės visuomenės organizacijų, turinčių labai specifinių ir labai vertingų duomenų, į kuriuos politikos formuotojai turėtų atsižvelgti kiekvienu konkrečiu atveju.

4.11. EESRK stebisi, kad Komisijos analizė grindžiama duomenimis iki 2019 m., ypač kalbant apie 1-ąjį DVT dėl skurdo panaikinimo. Tačiau daugelio šeimų padėtis pablogėjo dėl nuo to laiko kilusių įvairių krizių, įskaitant COVID-19, didėjančias palūkanų normas, augančią infliaciją, dideles energijos kainas ir kitus Rusijos invazijos į Ukrainą padarinius. Kalbant apie vaikų ir jaunimo skurdą, apskaičiuota, kad 2021 m. 24,4 % ES gyvenančių vaikų (jaunesnių nei 18 metų) grėsė skurdas arba socialinė atskirtis, palyginti su 21,1 % suaugusiųjų (18 metų ir vyresnių) ⁽³²⁾. Naujausi duomenys rodo, kad 2021 m. 20 % 15–29 m. jaunuolių grėsė skurdas, o visų ES gyventojų skurdo rizikos lygis siekė 17 % ⁽³³⁾. Be to, FAO duomenimis, 2022 m. pasaulyje badaujančių žmonių buvo 122 mln. daugiau nei 2019 m., o aprūpinimas maistu Europoje pablogėjo ⁽³⁴⁾.

⁽³¹⁾ Taip pat žr. „Daugiašališkumo ir pagrindinių tarptautinių principų stiprinimas siekiant taisyklėmis grindžiamos tvarkos sparčiai kintančiame pasaulyje. Pilietinės visuomenės indėlio į JT sistemą svarba“.

⁽³²⁾ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20221027-2>

⁽³³⁾ https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ILC_LI02__custom_5706066/default/table?lang=en

⁽³⁴⁾ <https://www.fao.org/3/cc3017en/online/state-food-security-and-nutrition-2023/food-security-nutrition-indicators.html>

Didesnių investicijų į žmones ir infrastruktūrą skatinimas

4.12. DVT iš esmės yra investicijų į žmogiškąjį kapitalą (sveikatą, švietimą, socialinę apsaugą) ir fizinę infrastruktūrą (elektrifikavimą, švarią energiją, skaitmeninę infrastruktūrą) darbotvarkė. Dėl šios priežasties ES turi laikytis plataus požiūrio, pagal kurį viešųjų ir privačių investicijų šrautai būtų nukreipti į DVT įgyvendinimą. Tam reikia nuoseklaus ir geresnio planavimo, reguliavimo, ataskaitų teikimo ir priežiūros nacionaliniu lygmeniu. Be to, šiomis aplinkybėmis semestro suderinimas su DVT galėtų būti veiksmingas būdas naujam tvariam ir įtraukiam ekonomikos modeliui skatinti ⁽³⁵⁾.

4.13. Visuomenės pritarimą darnaus vystymosi tikslams taip pat galima padidinti pabrėžiant neatsiejamą ryšį tarp darnaus vystymosi politikos ir gerovės, sveikos ekonomikos, teisinės valstybės, pagrindinių teisių, t. y. ilgalaikės visuomenės gerovės ramsčių. Svarbu aiškiai informuoti apie tai, kokį teigiamą poveikį DVT įgyvendinimas darys įvairioms visuomenės grupėms. Ypač svarbu parodyti, kaip DVT sukuria vertę verslui, pavyzdžiui, generuojamos pajamos diferencijuojant rinką, skatinamas investuotojų susidomėjimas ir didinamas tiekimo grandinės atsparumas ⁽³⁶⁾.

4.14. Visuomenės pritarimą galima padidinti paprastais būdais aiškinant DVT svarbą ir pabrėžiant jų naudą. DVT svarbos supratimas prasideda nuo formaliojo arba savaiminio švietimo ⁽³⁷⁾. Į melagingas naujienas apie neigiamą Darbotvarkės iki 2030 m. poveikį reikia tinkamai reaguoti. Atsižvelgiant į tai, kad kai kurie populistiniai sąmokslų teorijas propaguojantys judėjimai, ypač kraštutinės dešinėsios politinės partijos, perėmė iškreiptą naratyvą apie neigiamą darnaus vystymosi poveikį, artėjant rinkimams į Europos Parlamentą, labai svarbu imtis aktyvios ir faktais pagrįstos komunikacijos strategijos.

4.15. Žmonės turi pamatyti, kad bus proporcingai paskirstomos ne tik perėjimo prie žalesnio, teisingesnio ir klestinčio pasaulio sąnaudos, bet ir nauda, nes tai gali būti dar vienas veiksnys, padėsiantis pasiekti visuomenės pritarimą darnaus vystymosi tikslams. Be to, norėdamos įgyti tokių žmonių pasitikėjimą, valstybės narės ir ES turi įrodyti, jog yra pajėgios užtikrinti, kad toks paskirstymas iš tikrųjų bus pasiektas. Pertvarkos sąnaudos neturėtų būti nepakeliamos įmonėms, darbuotojams ar likusiai visuomenės daliai.

Išorės perspektyva. Daugiašališkumas ir žalioji diplomacija

4.16. ES atliko svarbų vaidmenį priimant DVT, o dabar turėtų imtis vadovaujamojo vaidmens skatinant tvirtesnę visuotinę išipareigojimą jų siekti. ES turėtų vadovauti DVT ir žaliojo kurso diplomacijai 2023 m. aukščiausiojo lygio susitikime dėl DVT, COP 28 ir 2024 m. aukščiausiojo lygio susitikime dėl ateities.

4.17. Kadangi mažų ir vidutinių pajamų šalims kyla didžiulių fiskalinės erdvės problemų ir jos neturi galimybių gauti tarptautinio kapitalo investicijoms į Darbotvarkę iki 2030 m., ES turėtų vykdyti ir sustiprinti išipareigojimus, priisiimtus COP 27 ir G20 aukščiausiojo lygio susitikime Balyje, ir paremti JT Generalinio Sekretoriaus DVT skatinimo planą, pagal kurį prisitaikymo prie klimato kaitos finansavimo našta, sąnaudas dėl nuostolių ir žalos priisiimtų labiausiai už tai atsakingos valstybės. Be to, kad didinant daugiašalių plėtros bankų skolinimo pajėgumus būtų masiškai didinamas DVT finansavimas, ES turėtų primygtinai raginti vykdyti esminę pasaulinės finansų struktūros ir tarptautinių institucijų, įskaitant Jungtines Tautas, Pasaulio banką ir Tarptautinį valiutos fondą, reformą. Imdamasi ryžtingų veiksmų tarptautiniam DVT finansavimui ir JT sistemoms sustiprinti, ES gali sutelkti kitas valstybes vadovautis jos vertybėmis, iš kurių svarbiausios yra žmogaus orumas, laisvė, demokratija ir teisinė valstybė.

4.18. Be to, EESRK ragina dėti daugiau pastangų greičiau ir ne vėliau kaip iki 2030 m. pasiekti tikslą 0,7 % BNP skirti oficialiai paramai vystymuisi, kad būtų remiama besivystančių šalių tvari ekonominė plėtra ir gerovė. Tai apima ir ES, ir valstybių narių lėšas.

⁽³⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „EESRK rekomendacijos dėl patikimos Europos semestro reformos“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 228, 2023 6 29, p. 1).

⁽³⁶⁾ JTVP (nėra). „DVT spartintuvai. Verslas ir DVT“ <https://www.undp.org/sdg-accelerator/business-and-sdgs>.

⁽³⁷⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Įgalinti jaunimą siekti darnaus vystymosi pasitelkiant švietimą“ (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 100, 2023 3 16, p. 38).

Maksimalus neigiamo tarptautinio šalutinio poveikio mažinimas

4.19. ES vartojimas daro pasaulyje juntamą didelį neigiamą šalutinį aplinkosauginį ir socialinį poveikį. Pastaruoju metu ES deda daugiau pastangų stebėti ir sumažinti neigiamą tarptautinį šalutinį poveikį, atsirandantį dėl netvarių tiekimo grandinių, visų pirma bendradarbiaudama su šalimis partnerėmis formuojant pertvarkos trajektorijas. Svarbu sudaryti tvirtus dvišalius prekybos susitarimus, kurie geriausiai atitiktų ES ir trečiųjų valstybių interesus, ir į juos turėtų būti įtrauktos „veidrodinės“ nuostatos, susijusios su DVT, ne tik siekiant išvengti šalutinio poveikio ir padėti kitoms valstybėms kelti savo standartus, bet ir siekiant būti sąžiningiems ES bendrovių ir sektorių, visų pirma pirminio sektoriaus, kurie deda pastangas ir vykdo finansines investicijas į DVT įgyvendinimą, atžvilgiu.

4.20. Dabartiniai ES teisėkūros procedūra priimami aktai, dėl kurių jau vyksta diskusijos, turėtų būti vertinami kaip veiksminga galimybė paspartinti Darbotvarkės iki 2030 m. tikslų įgyvendinimo procesą. Pasiūlymas dėl Įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo direktyvos (ITIPD⁽³⁸⁾), pasiūlymas dėl produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimo⁽³⁹⁾ ir Komunikate dėl deramo darbo visame pasaulyje⁽⁴⁰⁾ pateiktų rekomendacijų įgyvendinimas gali padėti pasiekti atitinkamai 12 ir 8 DVT. Be to, Pakuočių ir pakuočių atliekų reglamentas ir Energijos vartojimo efektyvumo direktyva darys teigiamą poveikį siekiant DVT ir mažins neigiamą šalutinį poveikį. Galiausiai EESRK mano, kad ES turi atlikti pagrindinį vaidmenį kartu su pasauliniais partneriais įgyvendinant Darbotvarkės iki 2030 m. darnaus vystymosi tikslus. ES turėtų toliau dėti pastangas pasauliniu lygmeniu ir siekti nuolat tobulinti paramos susitarimus, tokius kaip JT verslo ir žmogaus teisių pagrindiniai principai.

Briuselis, 2023 m. spalio 25 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Oliver RÖPKE

⁽³⁸⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė. Privalomas išsamus patikrinimas (tiriamoji nuomonė) (OL C 429, 2020 12 11, p. 136), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl įmonių tvarumo išsamaus patikrinimo, kuria iš dalies keičiama Direktyva (ES) 2019/1937 (COM(2022) 71 final) (OL C 443, 2022 11 22, p. 81).

⁽³⁹⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Produktų, pagamintų naudojant priverčiamąjį darbą, uždraudimas Sąjungos rinkoje“ (COM(2022) 453 final) (OL C 140, 2023 4 21, p. 75).

⁽⁴⁰⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl „Deramo darbo visame pasaulyje“ (COM(2022) 66 final) (OL C 486, 2022 12 21, p. 149).